

Riksdagens protokoll

1993/94:61

Onsdagen den 16 februari

Kl. 12.00 – 13.19

Protokoll
1993/94:61

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 10 februari.

2 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades
Proposition
1993/94:129 till konstitutionsutskottet

Motionerna
1993/94:A37–A39 till arbetsmarknadsutskottet

Meddelande om samlad votering

Talmannen meddelade att finansutskottets betänkanden FiU3 och FiU6, skatteutskottets betänkanden SkU21 och SkU26, justitieutskottets betänkande JuU12, försvarsutskottets betänkande FöU5 samt socialförsäkringsutskottets betänkande SfU9 skulle avgöras i ett sammanhang efter avslutad debatt.

3 § Riksdagens revisorers verksamhet under budgetåret 1992/93

Föredrogs
finansutskottets betänkande
1993/94:FiU3 Riksdagens revisorers verksamhet under budgetåret 1992/93
(redog. 1993/94:RR1).

Talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades efter 9 §.)

4 § Sammanställning av anslag på tilläggsbudget hösten 1993

Föredrogs

finansutskottets betänkande

1993/94:FiU6 Sammanställning av anslag på tilläggsbudget hösten 1993
(prop. 1993/94:36, 38, 41, 42, 51, 64, 69, 75 och 82).

Talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.

(Beslut fattades efter 9 §.)

5 § Tilläggsanslag till skatteförvaltningen samt sänkt postmoms

Föredrogs

skatteutskottets betänkande

1993/94:SkU21 Tilläggsanslag till skatteförvaltningen samt sänkt postmoms
(prop. 1993/94:105 delvis).

Kammaren biföll utskottets framställning om att betänkandet skulle avgöras efter endast *en* bordläggning.

Anf. 1 BRUNO POROMAA (s):

Fru talman! Till det betänkande som riksdagen nu skall ta ställning till har vi socialdemokrater ingen reservation. Det skall givetvis inte av de partier som här i kammaren genomdrev beslutet om en förändrad verksamhetsform för Posten uppfattas som att vi inom det Socialdemokratiska partiet nu är beredda att acceptera beslutet. Vi känner oss dock nödsakade – med det ansvar vi ändå känner – att mildra effekterna av beslutet och göra det bästa av situationen.

Som framgår av det särskilda yttrandet från oss socialdemokrater riktar vi en stark kritik mot såväl regeringens handläggning som trafikutskottets tidigare handläggning och det senaste som hände i skatteutskottet.

När trafikutskottets minoritet, bestående av socialdemokrater, i slutet av förra året ville bereda oss i skatteutskottet möjlighet att lämna synpunkter på den proposition som regeringen då lagt fram om Postens ändrade verksamhetsform förvägrade trafikutskottet oss denna möjlighet. Beslutet om bolagiseringen skulle fattas till vilket pris som helst och så fort som möjligt.

När skatteutskottets minoritet första gången ville bereda trafikutskottet möjlighet att yttra sig möttes vårt förslag av stor munterhet från den borgerliga majoriteten.

Efter den, som jag betraktar det, förvirrade hearingen med Postverket, Riksskatteverket och handläggare från Finansdepartementet övertygades vi än mer om det nödvändiga i att trafikutskottet skulle beredas möjlighet att lämna sina synpunkter, eftersom de problem som föredrogs där var att betrakta som helt postala. Det anmärkningsvärda var därtill att det vid hearingen framkom att Posten, som i allra högsta grad berörs av hela denna problematik, över huvud taget inte beretts möjlighet att samråda.

Fru talman! Jag skulle väldigt gärna vilja fråga utskottsmajoritetens tales-

man om de borgerliga stillatigande hade accepterat en sådan handläggning om de hade befunnit sig i oppositionsställning och det varit en socialdemokratisk regering. Det går bara inte, det som utskottet nu har börjat sätta i system, nämligen att jämt bemöta vår kritik med skrivningar av typen: "Utskottet förutsätter att regeringen uppmärksam följer utvecklingen och lägger fram de förslag som är motiverade."

Som glesbygdsbo – jag betraktar mig i allra högsta grad som sådan, eftersom jag på hemmaplan har 30 mil fågelvägen till närmaste kollega här i kammaren – känner jag mycket stor oro för vad som händer med Posten. Ingen avreglering har hitintills varit lyckosam. Mitt råd till er som nu jobbar så frenetiskt med systemskifte är att ni saktar in farten. Detta kommer att sluta illa.

Jag vill avslutningsvis återgå till min fråga. Tycker Karl-Gösta Svenson, som är talesman för majoriteten, att denna fråga handlagts på ett för honom tillfredsställande sätt? Kan han med rent samvete svara ett entydigt ja på den frågan?

Anf. 2 LARS BÄCKSTRÖM (v):

Fru talman! Jag skulle vilja ge ett allmänt värdeomdöme om detta betänkande. Med all respekt för begäran att vi skall ha ett vårdat språkbruk i kammaren måste jag säga att det bara finns ett ord som täcker detta betänkande, och det är rappakalja.

Det finns ett sällskapsspel som heter så, och där definierar man ordet. Det finns tre definitioner. Först avsåg det en blandning av surmjölk och mjöl, sedan blev det dålig svagdricka, och i modern tid är det "en hiskelig blandning". Detta betänkande är en hiskelig blandning, och det är ett sorgglustigt ärende. Det är en blandning av komponenterna post, avreglering, moms, bolagsbildning och marknadslösningar, som har blivit rappakalja.

Fru talman! Posten fungerade förr tämligen väl. År 1992 gick den med en vinst på 1,6 miljarder, en vinstmarginal på 5 %. Man hade en avkastning på 17 %. Det var en tämligen väl fungerande verksamhet. I EU använder man ibland i byråkratin ett uttryck som säger att man inte skall laga saker som inte är sönder. Det är en mycket bra princip. Men det är vad riksdagen nu har gjort.

För att kunna laga saker som inte är sönder måste man först slå sönder dem, och det har riksdagen gjort. Den har slagit till och slagit sönder. Monopolet på brev slopades i januari 1993. Posten skall bli bolag i mars 1994, och det skall bli moms på brev i mars 1994.

Dessa beslut verkar oproblematiske. Men se det är de inte! Det är nästan som den gamla klassiska anekdoten: Ni tror ni förstår det här, men vänta tills jag har förklarat det! Det är precis vad som gäller här.

Frågan har beretts. Finansutskottet har yttrat sig, näringsutskottet och trafikutskottet, men inte skatteutskottet – som Bruno Poromaa påpekade. Det visade vikten av beredning, och att man inte får glömma något utskott. Nu har man hamnat i ett läge som i schacktermer kan beskrivas som patt. Det är att man inte ännu är schack, men man kan inte flytta någon pjäs utan bli helt matt, och det blir man när man fattat dessa beslut.

Fru talman! Vi skall studera detta. Till ledamöterna i kammaren och på

rummen, till protokollet och till medierna vill jag säga: Det är en hisnande färd vi kan få om vi läser detta betänkande.

På s. 7 sägs att det inte skall vara 25 % mervärdesskatt på brev utan 12 %. Det är Ny demokrati som har fått igenom det för att gå med på bolagiseringen. Vad innebär detta? Jo, enligt min mening innebär det att staten förlorar på att införa denna skatt. Posten kommer att göra momsavdrag, och intäkterna kommer att bli mindre än Postens avdrag. Det är därför Postverket/nya bolagsposten tycker om detta. De tjänar på förslaget. Det blir alltså en dold skattesubvention till Postverket. Det torde inte Karl-Gösta Svenson kunna förneka. Det är en underlig effekt av detta hotchpotch. Men det skall bli mycket värre, fru talman.

På s. 8 i betänkandet citerar man en motion av Lars Biörck. Där säger han att mervärdesskatten på porto medför administrativa problem. Det är en mycket kraftig underdrift. Längre fram i betänkandet står det att det finns goda möjligheter för Riksskatteverket och Posten att gemensamt komma fram till rutiner som klarar detta. Detta, fru talman, är en mycket kraftig överdrift.

Man har slopat en bestämmelse som undantog brevbefordran från mervärdesskatt – jag tror att det är 8 § punkt 7 i mervärdesskattelagen – men man har kvar punkt 8 som säger att det inte finns någon mervärdesskatt på frimärken.

Fru talman! Till våren kan vi köpa frimärken här nere i bankhallen. Vi betalar för dem, men vi har inte erlagt någon mervärdesskatt per definition. Vi köper två frimärken. Sedan tar vi upp frimärkena på rummet. Det ena sätter vi in i ett filatelialbum – vi har inte betalat någon mervärdesskatt. Det andra frimärket klistrar vi på ett brev. Vi har fortfarande inte betalt någon mervärdesskatt. Sedan tar vi med brevet och lägger det på en postlåda. Simsalabim, helt plötsligt har vi betalat mervärdesskatt. Ett filosofiskt mycket intressant faktum. Det händer något transcendentalt i det ögonblick man stoppar in brevet i den gula lådan. Då har man betalt mervärdesskatt.

Det går inte att slå i mig att det förhåller sig så. Jag tror inte att kammarens ledamöter kan förklara detta för någon skattskyldig. Detta är omöjligt. Det är ett klassiskt politikerbeslut som aldrig borde komma upp i kammaren. Det lämpar sig utmärkt för att raljera med i TV-program som Glashuset, Apropå osv. Man har åstadkommit ett hotchpotch.

Detta är bestämmelser som klart strider mot varandra. Vi hade sluppit en sådan oformlig lagstiftning om man hade låtit bli att laga saker som inte var sönder och om man låtit bli att slå sönder ett väl fungerande postverk. Man borde inte ha börjat med marknadsexperimenten och bolagiserat Posten. Nu har man ställt till det för sig.

Fru talman! Jag drar över någon sekund bara. Det första jag kommer att göra om vi blir medlem i EU – vilket jag inte hoppas – blir att anmäla svenska staten för EU-domstolen för att den har bestämmelser som strider mot den rättsordning som finns i EU. Det har Sverige med dessa rättsregler. Man tar de facto ut moms på frimärken fast det står i lagen att man inte gör det.

Anf. 3 KARL-GÖSTA SVENSON (m):

Fru talman! Jag kan svara Lars Bäckström direkt. Det här beslutet strider inte mot EG:s bestämmelser. Jag välkomnar ett överklagande till EU-domstolen. Jag garanterar att herr Bäckström kommer att förlora där.

vi har ju redan haft bolagiseringsdebatten. Riksdagen har beslutat att bolagisera Posten. Den debatten kan vi bortse ifrån nu. Riksdagen har samtidigt bestämt att den vill ha en mervärdesskatt på 12 % och begärt att regeringen skall återkomma med ett förslag om detta. Den frågan har vi diskuterat i skatteutskottet, och det är den fråga som det skall beslutas om i dag i Sveriges riksdag.

Posten har själv begärt att få bli bolagiserad. Det innebär att Posten automatiskt blir momsskyldig. Man skall betala full moms. Riksdagsmajoriteten tyckte att det var för mycket att införa en mervärdesskatt på 25 %. Därför krävde man att den skulle vara 12 %. Det förslaget kommer nu från regeringen. Regeringen har uppfyllt de krav som riksdagen har ställt på regeringen i det avseendet.

Staten förlorar inte alls på att införa en mervärdesskatt på 12 %. Jag hade varit glad om jag hade kunnat säga att det inte innebär någon kostnadsfördyring för konsumenterna, men tyvärr kan jag inte säga det, herr Bäckström. Skatten innebär en kostnadsfördyring på 5–7 % för konsumenterna.

Efter den debatt som har varit i skatteutskottet och den hearing vi har haft har vi tillgodosett vissa krav från marknaden. Av praktiska skäl tar vi ut skatt även på utlandsbrev. Det är annars en form av exporttjänst och borde inte momsbeläggas. Vi har jämfört detta med vad den dåvarande socialdemokratiska regeringen gjorde när det gällde teletjänster. I samband med skatteomläggningen och den breddade momsbasen gjorde man på motsvarande sätt. Av praktiska skäl har vi valt att göra på samma sätt med utlandsbreven. Detta borde innebära att postbolagen inte tar ut skattehöjningen hos konsumenterna. Postbolagen gör ju en rationaliseringsvinst.

Jag kan förstå att Bruno Poromaa och övriga socialdemokrater är litet frustrerade. De gick ju till mycket kraftigt anfall i skatteutskottet. De talade om att trafikutskottet borde yttra sig osv. Men sedan visar det sig att det inte finns någon motion från det socialdemokratiska partiet om att de vill riva upp det gamla beslutet. Det här resonemanget är ju ett slag i luften. Riksdagens beslut gäller. Det skall träda i kraft den 1 mars. Det finns ingen anledning att skicka det här betänkandet på remiss till trafikutskottet. Det här betänkandet berör en ren skattefråga.

Vi har gjort två förändringar. Vi har sett till att medlemsbladen blir skattefria även i fortsättningen. Med det system som vi föreslår i betänkandet kommer momsen på portot inte att innebära någon kostnadsfördyring för medlemsföretagen. Vi föreslår detta i samråd med Socialdemokraterna. Det sker efter det att tre motioner om detta väckts. Det är en moderat och två socialdemokratiska motioner. Sedan gör vi en ändring till. Av praktiska skäl, som jag nämnde nyss, inför vi beskattning på utlandsbreven.

Det finns inte någon som helst anledning att trafikutskottet skall yttra sig om tekniska skattefrågor. De berör enbart skatteutskottet, och de skall behandlas där. Detta har ingenting med bolagiseringen att göra. Riksdagen har fått de krav som den ställde på regeringen uppfyllda. Skatteutskottet har också ställt upp på de kraven. Trafikutskottet har fått samma krav tillgodosedda när det gäller medlemstidningarna och att det skall fungera på ett bra sätt.

Herrar Poromaa och Bäckström, jag är övertygad om att marknaden kla-

rar av detta. Riksskatteverket och de aktuella företag som finns på marknaden kommer att hitta en bra lösning för att verifiera mervärdesskattens del av portopriset. Man får inte tumma på den viktiga regel som mervärdesskattesystemet innebär, nämligen att den som säljer en vara eller tjänst är skyldig att fakturera hur mycket den varan eller tjänsten kostar och tala om hur stor andel av priset som är mervärdesskatt. Det skall köparen ha som underlag för sitt momsavdrag.

Det grundläggande i hela systemet med mervärdesskatten är att ha det på det viset. Då kan det ibland uppstå några praktiska olägenheter. Det var Posten naturligtvis medveten om när de ansökte om bolagisering. De har sett dessa effekter, men de såg ändå fördelarna med bolagiseringen. En riksdagsmajoritet har ju också ansett att vi borde genomföra den.

Fru talman! Jag vill sluta med att yrka bifall till hemställan i utskottets betänkande.

Anf. 4 LARS BÄCKSTRÖM (v):

Fru talman! Låt mig först ta upp kostnadsfrågan. Det blir naturligtvis en fördyring för konsumenten. Det är alldeles riktigt. För mig, som är en flitig brevskrivare, blir det en fördyring.

Däremot hävdar jag att staten inte kommer att tjäna på denna skatt eftersom bolagsposten kommer att göra momsavdrag. Nettot för samhället blir negativt. Det blir även negativt för Sveriges brevskrivare. Företagen påverkas över huvud taget inte, eftersom de drar av kostnaden. Det är alltså negativt för brevskrivarna och för ekonomin men positivt för Posten i denna del.

Vidare, Karl-Gösta Svenson, står det uttryckligen i förslaget till mervärdesskattelag 8 § punkt 7 att brevbefordran skall vara undantagen från mervärdesskatt. Men i punkten 8 föreslås att frimärken skall vara undantagna från mervärdesskatt. Det är detta förslag som gör att det som ni säger är hotchpotch och rappakalja.

De facto, Karl-Gösta Svenson: När betalar jag, som är en flitig brevskrivare, min mervärdesskatt? Det är ingen mervärdesskatt på frimärken. När jag har köpt ett frimärke och satt det på ett kuvert med brevet i samt lagt kuvertet på postlådan har jag, plötsligt – simsalabim – betalat mervärdesskatt.

Detta är en så oerhört knepig filosofisk tanke att den lämpar sig bättre för ett TV-program än för kammardebatter. Det är hotchpotch, ett problem som ni har ställt till för er själva. Nu står ni där, men det hade varit enkelt att låta bli att försöka laga något som inte är sönder, dvs. att avstå från att slopa brevmonopolet och från att införa marknadslösningar där de inte hör hemma.

Fru talman! Om det finns någon ytterligare taletid kvar, vill jag beträffande "den enkla lösningen" tala om vad man vidare tänker göra. Det är så fantastiskt att jag nästan saknar ord för det. Man tänker sig att Sveriges småföretagare skall stoppa tio brev i ett extra litet kuvert och skriva på dess utsida: Innehåller 10 brev, så och så mycket i frimärken och erlagd moms från firma NN.

Sveriges småföretagare skall ägna tid åt en sådan extremt byråkratisk åtgärd! Posten skall ta emot dessa kuvert, tömma dem och sortera in dem. Man

tycks tro att Posten fortfarande jobbar så som den gjorde när jag var studerande och arbetade på Posten. Posten är numera ett rationellt företag, som har annat än maskiner. Nu skall vår "förenklingsregering" tvinga på den detta extremt byråkratiska system, därför att denna regering är så ytterligt nyliberal.

Fru talman! Det finns inte ett enda land i EU som har ett liknande marknadsliberalt system som det som Sverige då skulle införa. Det blir en fruktsvärd sörja när man kombinerar extrem nyliberalism med EU-regler.

Anf. 5 KARL-GÖSTA SVENSON (m) replik:

Fru talman! Det finns inte ett ens av sanning i det som Lars Bäckström nyss uttalade. Bäckström håller sig inte till fakta.

Först och främst gör staten inga förluster utan en vinst på att införa moms. För ett "break even" skall Postens momskostnader för brevbefordran ligga på 5–7 procentenheter. Det blir därför tyvärr en skattehöjning för konsumenten och därmed en skatteintäkt för statsverket. Det är så, herr Bäckström. Om vi däremot hade infört 25 % mervärdesskatt i stället för 12 %, skulle det ha blivit en skillnad på ett antal hundra miljoner i form av lägre intäkter.

Frimärket är ju ett betalningsmedel. Tjänsten uppkommer först när jag lämnar över brevet, och då kan jag betala kontant, använda stämpel eller erlagga likvid på annat sätt. Det kommer att fungera. Det är löjligt att i Sveriges riksdag propagandera på det sätt som Lars Bäckström gör. Det är ingen som tror på det som han säger. Vettiga människor klarar ut det här.

Vi skall vidare inte diktera hur hanteringen skall utformas och hur inköpen skall verifieras. Det kommer marknaden att sköta, och det gör den i anslutning till de lagar som finns. Gud bevara oss för att vi i Sveriges riksdag skulle detaljstyra i enlighet med det som Lars Bäckström talar om! Vi har utformat det betänskande som skatteutskottet avgivit för att det skall bli ordning och reda. Jag är övertygad om att Riksskatteverket klarar ut detta tillsammans med marknaden.

Anf. 6 LARS BÄCKSTRÖM (v) replik:

Fru talman! Jag raljerar över detta därför att det är värt att raljera över, Karl-Gösta Svenson. Bra och sakligt underbyggda beslut kan man diskutera sakligt, men i detta fall har ni misskött beredningen. Ni har inte utrett frågan till fyllest, och därför har ni hamnat i detta läge. Det är ett faktum att det i förslaget till mervärdesskattelag § 8 stadgas att frimärke är undantaget från mervärdesskatt. När, Karl-Gösta Svenson, betalar jag som brevskrivare min mervärdesskatt, om det inte sker när jag köper frimärket?

Finland har bett att få ta ut moms på frimärken, men EU har uttryckligen uttalat att man inte tillåter det. Karl-Gösta Svenson säger att frimärke är ett betalningsmedel. Det är det inte. Kontrollera med Riksbanken, med Posten eller med vem som helst! Frimärke är ej ett erkänt betalningsmedel i Sverige, däremot i vissa länder i EU. Här har vi ett av felen i handläggningen.

Vad gäller att marknaden kommer att sköta detta vill jag säga att det är ett stort fel att ni låter marknaden sköta allting. Vi hade ett system som fungerade bra. Det var kanske inte alldeles utmärkt på alla punkter, men det

Prot. 1993/94:61
16 februari 1994

*Tilläggsanslag till
skatteförvaltningen
samt sänkt moms*

fungerade bra. Ni har nu kommit fram till ett system vars regler inte står i överensstämmelse med de lagbestämmelser som kommer att tillämpas. Det är inte bra att ha en sådan riksdag som fattar sådana beslut. Riksdagen skall fatta enkla och tolkningsbara beslut i lagstiftningsärenden.

Jag är konservativ i synen på lagstiftning och menar inte att marknaden får klara det som lagstiftaren inte klarar. Det är synd att ni moderater inte är lika konservativa i synen på rättstillämpningen.

De enda länder som såvitt jag vet har system som påminner om det föreslagna är Malaysia och Sydkorea. Det är säkert på många sätt utmärkta länder, men de har inte EU-lagstiftningen att ta hänsyn till, vilket ni moderater tvingas göra.

EU-lagstiftningen och vår egen lagstiftning säger att det inte utgår mervärdesskatt på frimärken. Förklara för mig: När betalar Bäckström och andra brevskrivare sin mervärdesskatt på brevbefordran, om det inte sker vid det tillfälle när jag köper frimärket? Sedan betalar jag ju inte ut några ytterligare pengar.

Karl-Gösta Svenson kan möjligen ha en poäng i att det är svårt att räkna ut hur statsfinanserna påverkas. Men svara då på två frågor: Hur mycket får vi in till staten på brevmomsen, och hur stora kommer AB Postens momsavdrag att vara? Då får vi två siffror som vi kan jämföra.

Anf. 7 KARL-GÖSTA SVENSON (m) replik:

Fru talman! Vi får in brutto ca 1 miljard i moms, och den avdragsgilla momsen uppgår till i runt tal 500 miljoner.

Det är bra att Lars Bäckström medger att han raljerar här i kammaren. Jag tycker dock inte att man skall raljera här i Sveriges riksdag.

Jag sade inte, herr Bäckström, att marknaden skall klara detta. Jag sade att den skall göra det i enlighet med de bestämmelser som finns. Den skall följa mervärdesskattelagen, och därför vet jag att den kan hantera detta. Det innebär att det skall finnas en faktura från Posten, som skall ligga till grund för företagens avdragsgilla mervärdesskatt. Det hela kommer att lösa sig på ett bra sätt. Men det är inte speciellt bra att föra diskussionen om hur detta skall skötas i en hearing i skatteutskottet. Jag förutsätter att man sköter detta på ett mycket bättre sätt mellan Riksskatteverket och aktörerna på marknaden.

Jag förstår att Socialdemokraterna och i det här fallet Vänstern inte vill förändra och förnya i detta avseende. Ni vill inte se en utveckling där det finns andra aktörer på marknaden som driver postverksamhet och som betalar mervärdesskattemedel. Det förekommer i dag en konkurrenssnedvridning, som skall åtgärdas på detta sätt. Posten, statens eget företag, vill själv för att kunna konkurrera på lika villkor ha denna ordning, och riksdagen ställer sig bakom den.

Frimärken är i mervärdesskattelagens mening ett betalningsmedel. Herr Bäckström skall på sitt brevküvert redovisa att han har betalt den avgift som tas ut för att transportera brevet till en viss adress i Sverige eller i utlandet. I den summa som Posten eller något annat företag bestämmer att prestationen skall kosta ingår, om riksdagen beslutar så i dag, efter den 1 mars mervärdesskatt med brutto 12 % eller 10,7 % av det värde som anges på brevet.

Det är enkelt ur den synpunkten. Vi har minimerat de byråkratiska effekterna för näringslivet genom att lägga fram ett praktiskt förslag om att även de brev som går till utlandet skall beskattas.

Prot. 1993/94:61
16 februari 1994

*Tilläggsanslag till
skatteförvaltningen
samt sänkt moms*

Anf. 8 BRUNO POROMAA (s):

Fru talman! K-G Svenson tror tydligen att jag inte vet vad riksdagen har fattat för beslut. Jag vet faktiskt att riksdagen har fattat beslut om att övergå till den form som man har i Sydkorea och i Indonesien – eller vilket av de fjärran belägna länder som Lars Bäckström nu talade om.

Jag har riktat kritik mot regeringens och utskottsmajoritetens handläggning av denna fråga. Det gäller både trafikutskottet och sedermera skatteutskottet.

K-G Svenson försvarar sig med att tala om att det inte förelåg någon motion om att man skall riva upp beslutet. Det är riktigt. Men vi hade en hearing, och under hela denna hearing framkom det att det bara var postala frågor som diskuterades där. Följaktligen skulle man ha givit möjlighet för trafikutskottet att lägga fram sina synpunkter.

Nu vet ingen om vad som gäller. Jag var nere på postkontoret i går eftermiddag för att köpa frimärken. Jag blev upplyst om att personalen inte vet vad som kommer att gälla om 300 timmar. Det är faktiskt inte mer än tolv dagar tills de nya bestämmelserna träder i kraft – omräknat i timmar är det 300. Fortfarande vet inte personalen på Posten vad som kommer att gälla efter den 1 mars.

Jag tycker att man skulle ha rätat ut alla frågetecken långt innan propositionen om ändring av Postens verksamhetsform lades fram. De frågetecknen skulle man ha rätat ut, speciellt eftersom man inte har erfarenheter från något annat land att luta sig emot.

Nu väntar finnarna på att ta våra erfarenheter i besittning – om de över huvud taget *skall* ändra verksamhetsformen.

K-G Svenson sade inte huruvida han ärligt och uppriktigt kan svara ja på min fråga om huruvida han tycker att detta ärende har handlagts på ett godtagbart sätt.

Anf. 9 KARL-GÖSTA SVENSON (m):

Fru talman! Sett ur skatteutskottets synpunkt kan jag svara ett entydigt "ja" på den frågan, Bruno Poromaa.

Jag förstår inte varför Bruno Poromaa återgår till bolagiseringen stup i ett. Riksdagen har fattat det beslutet. Socialdemokraterna har ingen motion om att riva upp det. Det ligger fast. Det är precis samma sak som med arbetslöshetsförsäkringen och mycket annat. Ni går ut hårt i debatter, men när det kommer till kritan river ni inte upp de beslut som regeringen har fått igenom i riksdagen utan låter dem ligga fast.

Man tar upp förhållandena i Malaysia och något annat land. Hur det är där fick ni reda på av Ulf Dahlsten vid hearingen, men han sade också mycket annat. Han sade att samma sak är på gång när det gäller posten i Europa. Man möter en utveckling och nya möjligheter även i Europa, och då är det bra att vi har inlett avregleringen.

Det är självklart att personalen på postkontoret inte vet hur det skall vara

den 1 mars. Beslutet om huruvida momsen skall vara 25 % eller 12 % är ju inte fattat ännu! Utan att vi behöver fatta något beslut i skatteutskottet eller i riksdagen är det 25 % mervärdesskatt på brevbefordran efter den 1 mars. Det borde Bruno Poromaa känna till. Det vet man naturligtvis om på Posten också, men man vet samtidigt att vi i dag skall fatta ett beslut om att sänka den skattesatsen till 12 %. Det är inga problem alls. När beslutet är fattat vet man vad som gäller den första 1 mars, men det är självklart att personalen dagen innan beslutet fattas inte kan svara på om momsen skall vara 25 eller 12 %.

Anf. 10 BRUNO POROMAA (s):

Fru talman! Ännu en gång vill jag säga att jag vet vilka beslut riksdagen har fattat. Det behöver inte K-G Svenson upplysa mig om. Jag vill ändå fråga varför vi skall ha en så hög hastighet på avregleringen. Ingen avreglering har varit lyckosam. Det vet K-G Svenson mycket väl. Taxichaufförerna slåss på Arlanda och valutaavregleringen har varit mindre lyckosam. Personligen lider jag väldigt mycket av avregleringen av flyget. Den tvingar mig att vistas i Stockholm en eller två nätter mer än tidigare i veckan på grund av de försämrade flygförbindelserna. Jag lider också av de fördyringar som vi har åsamkats på grund av avregleringen.

Därför ser jag framtiden an med fasa vad gäller Posten. Posten har fungerat på ett mycket tillfredsställande sätt, men det vet tyvärr ingen bland personalen nu. Om K-G Svenson hade varit anställd inom Posten i stället för inom skattemyndigheten hade han kanske kunnat vara rådgivare och sagt vad som skall komma att hända i framtiden.

Anf. 11 KARL-GÖSTA SVENSON (m):

Fru talman! I dag behandlar vi en mervärdesskattefråga. Det gäller moms på porto. Det har inte direkt med bolagisering eller avreglering att göra. Den frågan är i första hand en fråga för trafikutskottet. Den debatten får man ta där, Bruno Poromaa. Vi kan naturligtvis ta en debatt om avreglering i allmänhet, men i dag gäller det huruvida vi skall ha 12 eller 25 % mervärdesskatt på brevpporto. Det är det beslutet som skall fattas i dag.

Jag upprepar att man från socialdemokraternas sida inte har lagt fram någon motion om att riva upp beslutet om avreglering. Att bakvägen försöka riva upp förslaget och diskutera bolagiseringen är något av ett slag i luften.

Anf. 12 LARS BÄCKSTRÖM (v):

Fru talman! Jag upprepar nu vad Karl-Gösta Svenson sade så att det blir tydligt i protokollet: Aktiebolaget Posten kommer att dra av 500 miljoner i mervärdesskatt. Samhället får in 1 000 miljoner. Nettot blir alltså 500 miljoner. Var det så Karl-Gösta Svenson sade? Om detta är korrekt hade jag fel, fru talman, när jag misstänkte att staten skulle förlora på förslaget. Vi får kontrollera detta senare, men nu har vi klara uppgifter. Jag tackar för det.

Det problem jag tar upp, Karl-Gösta Svenson, är den renodlade skattek tekniska frågan. Riksdagen slopar punkt sju i åttonde paragrafen och behåller punkt åtta. Det är det som är den legala juridiska knäckfrågan. Man behåller momsfrihet för frimärken.

Karl-Gösta Svenson säger att frimärken är ett betalningsmedel. Det är det inte, bl.a. av den orsaken att vem som helst i detta land äger rätt att ge ut frimärken till följd av de beslut som regeringen har lyckats driva igenom i riksdagen. Enligt Karl-Gösta Svenson finns det alltså en frihet för vem som helst som har lust att ge ut betalningsmedel i detta rike. Det kan inte Karl-Gösta Svenson mena. Det kan inte vara möjligt att han har denna ståndpunkt.

Min huvudståndpunkt i denna debatt är att man inte kan ha två sinsemellan motstridiga regler. Man får bestämma sig för den ena varianten. Antingen är det mervärdesskatt på breven eller inte. Privatkunders enda sätt att betala denna skatt är att köpa frimärken. Då kan man inte ha en paragraf i lagen som säger att det inte utgår någon mervärdesskatt på frimärken. Det blir tyvärr möjligt att raljera med detta förslag. Min poäng är att man inte kan ha en sådan lagstiftning i längden. Det är synd att Karl-Gösta Svenson inte inser detta.

Ni säger att man måste se tiden an och skapa nya lösningar. Nej, inte alltid, Karl-Gösta Svenson.

Jag skall avsluta inlägget med att läsa ur en bok som jag brukar läsa: Offentliga inrättningar och verk, ehuru i högsta grad nyttiga för ett stort samhälle, är likaväl av den naturen att de aldrig kan betala sig och gå med vinst för en enskild eller för ett litet antal enskilda.

Till denna gemensamma sektor hör, enligt Adam Smith, utbildning och transportväsende. Brevbefordran hör till transportväsendet. Även Adam Smith insåg i "Nationernas välstånd" från 1776 att man inte skulle privatisera och skapa marknadslösningar på vissa områden. Men det inser inte denna regering och Karl-Gösta Svenson.

Anf. 13 KARL-GÖSTA SVENSON (m):

Fru talman! Jag har fått en uppgift om att omsättningen är ca 10 miljarder. Med utgångspunkt från det har jag räknat fram att det rör sig om cirka en miljard och att den ingående momsen skulle kunna beräknas till 500 miljoner.

Jag fick sifferuppgifterna hastigt i dag, men vi kan kontrollera dem efteråt. Jag kan begära att utredningstjänsten verifierar dem. Men detta är alltså den uppgift jag kan lämna nu. Utifrån dessa siffror har jag själv räknat ut att "break even" ligger på mellan fem och sju procentenheter.

När man skickar ett brev får man betala en portoavgift eller en transportavgift, beroende på hur man vill rubricera den. Den som vidarebefordrar brevet tar betalt för det. Eftersom vi nu inte kommer att ha något postverk utan ett bolag, betraktas det som näringsverksamhet. All näringsverksamhet, med vissa undantag, är mervärdesskattepliktig enligt huvudregeln i den mervärdesskattelag som funnits sedan gammalt, framför allt efter det att vi i samband med skatteomläggningen breddade basen.

När Lars Bäckström går till posten får han betala för detta. Då tjänsten har blivit utförd skall mervärdesskatten redovisas. Så enkelt är det. Som betalningsmedel för att skicka brev använder vi en form av märken, som i det här fallet kan kallas frimärken. De används också i det övriga Europa. Jag får sätta på så många frimärken som krävs för att skicka brevet enligt de sta-

tuter som Posten eller andra företag har ställt upp. I det beloppet ingår mervärdesskatt.

Jag ser inte några som helst problem med detta. Det finns ingen anledning att stå här i kammaren och raljera. Det är en aning barnsligt, och det är inte värdigt en riksdagsledamot att stå i sin bänk och göra så.

Jag gillar Lars Bäckström, men det här är långt under lågvattenmärket.

Anf. 14 LARS BÄCKSTRÖM (v):

Fru talman! Det är också långt under lågvattenmärket att ha en motsägelsefull lagstiftning, Karl-Gösta Svenson! Enligt 8 § mom. 7 utgår mervärdesskatt. Enligt följande paragraf utgår ingen mervärdesskatt. Det är det som är problemet.

Det är faktiskt bara privatpersoner som kommer att betala en mervärdesskatt. Min fråga är: Enligt lagen finns det ingen mervärdesskatt på frimärken, och enligt lagen är det bara privatpersoner som kommer att leverera mervärdesskatt till samhället. Men hur skall den betalas?

Min poäng är att ni borde ha system i ert eget system. I pjäsen om Hamlet fälldes kommentaren att det i alla fall är system i galenskapen. Man kan ha vilken åsikt som helst om Posten skall vara ett bolag eller inte och om man skall ha konkurrens eller inte, men lagstiftningen skall vara sammanhållen. Det är det som regeringen har misslyckats med.

Man kan kalla det att raljera, men det är faktiskt värt att kritisera, Karl-Gösta Svenson! Jag respekterar och tycker om Karl-Gösta Svenson, men jag tycker inte om att det inte finns system i lagstiftningen. Jag är konservativ i den meningen, och det är jag stolt över. Jag tycker att vi skall ha en strikt lagstiftning i detta land.

Grundorsaken till ert problem är EU-anpassningen. Välj endera sättet, Karl-Gösta Svenson! Lagg mervärdesskatt på frimärkena eller ta bort den! Så blir det konsekvent.

Nu avslutar vi debatten och avvaktar den praktiska lösningen. Den kommer nog att ordnas, men den kommer inte att stämma överens med lagens bokstav, ej heller med dess anda.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades efter 9 §.)

6 § Kompensation för viss dieseloljeskatt

Föredrogs

skatteutskottets betänkande

1993/94:SkU26 Kompensation för viss dieseloljeskatt (prop. 1993/94:119).

Kammaren biföll utskottets framställning om att betänkandet skulle avgöras efter endast *en* bordläggning.

Talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.

(Beslut fattades efter 9 §.)

Föredrogs
justitieutskottets betänkande
1993/94:JuU12 Målsägandebitråde m.m. (prop. 1993/94:26).

*Målsägandebitråde
m.m.*

Anf. 15 SIGRID BOLKÉUS (s):

Fru talman! I detta betänkande föreslås att rätten till målsägandebitråde utvidgas, så att ett målsägandebitråde skall kunna förordnas i samtliga mål om fängelse kan följa på brottet. Stor hänsyn skall tas till personliga förhållanden och andra omständigheter, och det skall finnas starkt behov av biträde.

Vi socialdemokrater tycker att denna utvidgning är rimlig och angelägen.

När det gäller rättshjälp i mål som skall behandlas utomlands har praxis varit synnerligen restriktiv. Nu föreslås i 8 § rättshjälpslagen att rättshjälp får beviljas en rättssökande som är bosatt här, om saken gäller ett brott mot honom eller henne som motsvarar brott enligt 6 kap. brottsbalken, alltså sexuella brott, eller om det finns särskilda skäl för rättshjälp.

I utskottet råder total enighet om att de som råkat ut för sexualbrott utomlands måste få möjlighet till hjälp. Vi har inte heller velat peka ut vilka andra skäl som kan komma i fråga. Detta har jag ställt upp på. Men jag vill säga att Rättshjälpsnämnden, där jag är ledamot, kommer att hamna i svåra gränsdragningsproblem när man nu tänjer på paragrafen genom att formulera om den utan att samtidigt säga vad man avser med ändringen.

Med tiden kommer dock en praxis att utarbetas som vägledning. Den kommer att bli mycket restriktiv, om man ser till vad statsrådet anser att det skall få kosta. Hur har regeringen räknat? Kostnadsökningen uppskattas till mellan 0,5 och 1 miljoner kronor för rättsligt bistånd till brottsoffer utomlands.

Hjälpen för den som beviljas rättshjälp skall bestå av resa, uppehälle och allt som hör till kostnaden för inställelse vid en utländsk domstol. Som huvudregel skall gälla att biträdet driver ärendet från Sverige och uppdrar åt någon jurist på platsen att utföra det arbete som erfordras i samband med rättegång eller annan inkallelse. Platsombudet skall också vid behov ersätta den svenska advokaten.

De ärenden som Rättshjälpsmyndigheten handlägger avseende familjemål utomlands kostar sällan under 100 000 kr, oftast omkring 250 000 kr. Föräldrarna till en flicka som råkade ut för en våldtäkt i Grekland betalade sammanlagt över 70 000 kr bara för dotterns inställelsekostnad. Tänk då om våldtäkter begås i Sydamerika eller i Ostasien!

I länder där våldtäkter inte ses som ett allvarligt brott brukar det vara svårt att få fram sanningen, och utredningskostnaderna blir höga. Till detta kommer tolkkostnader och översättningar. Dessutom är kostnaderna för juridiska förfaranden i andra länder generellt mycket stora. Vi tycker att timkostnadsnormen på 910 kr per timme är hög för en advokat som driver fallet i Sverige, men det är det inte om man jämför med många andra länder.

Hur många brottsoffer utomlands tror Ingbritt Irhammar kan få rättshjälp

för 0,5-1 miljoner kronor, när familjemål, exempelvis underhållsbidrag och vårdnad av barn, kostar ca 250 00 kr?

Detta förslag väcker förhoppningar, som inte kan infrias med de medel som står till buds. Var säkra på att vi som fattar beslut kommer att finna starka skäl och behov i de flesta fall! Men vi har bara pengar till att bevilja en handfull av alla de ansökningar som vi behandlar.

Varför lägger regeringen gång på gång fram förslag som helt saknar konsekvensanalyser? Utskottsmajoriteten avstyrkte regeringens förslag om att sänka inkomstgränsen till fyra basbelopp, eftersom det klart framstod vilka konsekvenserna skulle bli. I stället sade vi "ja" till att höja grundavgiften och tilläggsavgiften för den rättssökande.

Vad blev resultaten av detta? I domstolarna sitter man i tio femton minuter och räknar ut återbetalningsskyldigheten. Det gick på nolltid innan vi kom med något så krångligt som att tilläggsavgiften inte bara skall beräknas på biträdets ersättning för arbete utan på samtliga rättshjälpskostnader, enligt 9 § andra stycket i rättshjälpslagen. Den bör dessutom i princip betalas allteftersom kostnaderna uppkommer.

På Rättshjälpsmyndigheten, som fastställer de slutliga avgifterna och gör avräkning när ärendena avslutats, är man också kritisk till detta merarbete. Vi har inte hört någon som tror att vi har sparat genom att höja rättshjälpsavgifterna.

Det värsta av allt är att vi verkar vara på väg tillbaka till den tid då det bara var de fattiga och de rika som hade ekonomiska möjligheter att till vara ta sin rätt. En ordentlig analys hade kunnat ge oss besked om följderna. Det fanns inte heller någon analys av vad resultatet kunde bli när alla, även socialbidragstagare, skall betala grundavgiften. Tidigare kunde advokater själva sätta avgiften till noll.

Nu fördröjs dessa ärenden, eftersom många advokater skickar dem till Rättshjälpsmyndigheten för att handläggare där skall avgöra om rättshjälp skall beviljas och hur mycket rättssökande skall betala. Undra på att det blir rundgång och merarbete! Det förslaget skulle ge en besparing på 6 miljoner kronor, trodde regeringen. Jag ser fram emot den dag då Rättshjälpsutredningen presenterar sitt arbete.

Eftersom regeringen inte har gjort någon analys av vad ändringarna i 8 § rättshjälpslagen kommer att ge för följder, skall jag drista mig till ett försök. Att pengarna bara räcker till en handfull brottsoffer utomlands har jag redan sagt, likaså att Rättshjälpsmyndigheten och Rättshjälpsnämnden kommer att få svåra gränsdragningsproblem.

Vi har också advokaterna. Redan i dag ansöker advokater om rättshjälp i utlandsärenden, något som det är lönlöst att söka om. De sätter sig in i ärendet och skriver en ansökan, som avslås av Rättshjälpsmyndigheten med klar motivering att rättshjälp inte kan beviljas enligt rättshjälpslagen. Ändå överklagas det till Rättshjälpsnämnden, där ärendet avslås av samma skäl.

Nu kommer utlandsärendena att öka markant. Enligt den nya lagen skall rättshjälp kunna beviljas vid sexuella brott och när det finns särskilda skäl. Såväl klienten som advokaten kommer att hävda att just deras fall stöds av lagen. Brottsoffren som får avslag måste dock betala för det arbete som advokaten har lagt ned. Balanserna kommer att bli högre, ännu högre än vad

de är i dag, och Rättshjälpsnämnden har redan nu så många extrasammanträden som de två föredragande och ledamöterna klarar av.

Resultatet av det här förslaget kommer att bli att kringkostnaderna ökar och kan bli högre än den 1/2 – 1 miljon kronor som den direkta hjälpen till brottsoffren beräknas få kosta. Fru talman! jag skulle inte bli ledsen om det visade sig att jag har fel i min analys.

I propositionen beräknas de förslag som regeringen lägger fram kosta 2 1/2 – 3 miljoner kronor. I reservation 2 ifrågasätter vi kostnadsberäkningen. Vi kommer inte att yrka bifall till reservation 2, eftersom regeringen har gett förslag på finansiering i budgetpropositionen, vilket var vårt krav i reservationen.

Det förslag i betänkandet som vi socialdemokrater motsätter oss är att målsägandebiträdets behörighet att tillvarata målsägandens intressen i fråga om skadestånd vidgas i de fall då skadeståndstalan har avskilts från brottmålet för att handläggas som ett enskilt mål enligt tvistemålsreglerna.

I dag kan målsäganden i ett sådant fall ansöka om allmän rättshjälp för att få juridiskt biträde i skadeståndsmålet. Det är inte bara Lagrådet som anser att en obalans mellan parterna uppstår. Hovrätten över Skåne och Blekinge säger i remissyttrandet att det är olämpligt att prioritera skadeståndsfordringar beträffande vissa frågor om brott och att det är tillräckligt att målsäganden vid ett avskiljande har rätt till biträde enligt rättshjälpslagen.

Vari består då obalansen? I brottmål har målsäganden hjälp av åklagaren och målsägandebiträdet, och svaranden har hjälp av en offentlig försvarare. Parterna är relativt jämställda, utom när det gäller kostnaderna för stödet. När brottmålet är avgjort har försvarsadvokaten fullgjort sitt uppdrag. Om svaranden är skyldig får han eller hon betala grundavgift och tilläggsavgift. Det är den s.k. återbetalningsskyldigheten.

När skadeståndet tas upp som enskilt mål får målsäganden enligt regeringens förslag automatiskt med sig målsägarebiträdet utan kostnad, medan svaranden kan söka allmän rättshjälp, vilket det inte alls är säkert att han eller hon får. Av ekonomiska skäl kan svaranden helt avstå från att söka rätts-hjälp, eftersom egenavgifterna har höjts kraftigt.

Lagrådet ifrågasätter om denna ordning är förenlig med den viktiga principen om likställighet mellan parterna i en rättegång. Jag anser, Ingbritt Irhammar, att det inte är rätt att med öppna ögon frångå målsättningen "likhet inför lagen".

Fru talman! Jag yrkar bifall till reservation 1.

Anf. 16 INGBRITT IRHAMMAR (c):

Fru talman! Enligt betänkandet skall målsägandebiträde, som Sigrid Bolkeus betonade, utöver vad som gäller i dag kunna förordnas i samtliga mål om brott enligt brottsbalken, om fängelse kan följa på brottet och om det med hänsyn till målsägandens personliga förhållanden och andra omständigheter kan antas att målsäganden har ett särskilt starkt behov av biträde.

Målsägandebiträdets uppgifter skall, som framgår av betänkandet, kvarstå även om talan avskiljs för att handläggas som ett särskilt tvistemål. Det är bara i de fall som tvistemålet handläggs som ett s.k. småmål som bestämmelserna inte skall gälla. Målsägandebiträdets uppgifter skall också kvarstå

när en fråga om enskilt anspråk överklagas till högre rätt. Målsägandebiträdet får också förordnas i högre rätt om åklagaren eller den tilltalade har överklagat domen i ansvarsdelen.

I propositionen och i betänkandet föreslås också ändringar av reglerna om när allmän rättshjälp skall kunna beviljas i angelägenheter och fall som skall behandlas utanför Sveriges gränser. Också det tog Sigrid Bolkéus upp.

Det skall nu inte längre krävas att det finns särskilda skäl för rättshjälp om den rättssökande är bosatt i Sverige och saken gäller ett mål om sexualbrott bl.a. utomlands.

Förmånerna i dessa ärenden rörande sexualbrott utvidgas till att också gälla ersättning för resa och uppehälle. Svenska medborgare skall också kunna få ekonomiskt bistånd i anslutning till brottet, om de i utlandet har blivit utsatta för våldsbrott. De skall få bistånd så att de kan ta till vara på sin rätt. De här lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 april 1994.

Bakgrunden till propositionsförslaget och betänkandet är motionskrav som faktiskt först väcktes hos oss i Centerpartiet i slutet av 80-talet. Därefter följdes de av motionskrav också från Folkpartiet.

Jag skrev min första motion i ärendet sedan jag på TV hade fått följa hur svenska flickor hade våldtagits utomlands. Man tog bl.a. upp ett fall om en svensk flicka som hade våldtagits i Italien. Hon fick inte alls det stöd och den hjälp som hon behövde. I programmet framhölls det att om hon hade varit en person som hade begått ett brott utomlands, t.ex. våldtäkt, så hade denna svenska medborgare fått juridisk hjälp.

Jag ansåg att det här var alldeles barockt och felaktigt. Därav kom motionskravet, som sedan följdes upp och blev ett tillkännagivande. Det känns skönt att vi nu är överens om det här och att det sker förbättringar. Sigrid Bolkéus framförde att hon är oroad för hur många som skall kunna få del av den här rättshjälp. Det är väldigt svårt att bedöma hur många som kommer att behöva hjälp. Jag tycker att det viktigaste är principen, att man som brottsoffer kommer att kunna få hjälp även om brottet har begåtts utomlands. Därför tycker jag också att det är viktigt att vi följer utvecklingen. Jag utgår ifrån att också regeringen kommer att göra det.

Sigrid Bolkéus tog också upp problemet med besparingar på rättshjälp. Jag vill påminna om att Socialdemokraterna och regeringspartierna faktiskt har varit överens om att det bör sparas på rättshjälp. Det har bl.a. nämnts att vi skall spara 40 miljoner kronor. Det är problematiskt att göra de här besparingarna eftersom de självfallet går ut över någon. Vi är dock överens om att besparingar skall göras.

Det finns områden som vi behöver förbättra inom rättshjälp, utöver det som tas upp i dagens betänkande. Jag vill bara påminna om att det finns motioner om rättshjälp vid bodelning, ett område där det i stort sett är omöjligt att få rättshjälp i dag. I motionerna betonas från såväl från Socialdemokraterna som från oss i Centern att man måste undersöka detta. Det tas, som sagt upp i ett annat betänkande.

Som Sigrid Bolkéus sade kritiserar Socialdemokraterna delar av betänkandet. De kritiserar bl.a. att målsägandebiträdets uppgifter skall kvarstå i ett från brottmålet avskilt skadeståndsmål och i ett mål om skadestånd som överklagas till högre rätt. Ni säger att detta kommer att leda till en oaccepta-

bel obalans mellan parterna i den del av processen som gäller omfattningen av den kompensation som skall tillkomma målsägande. Det är också rätt att Lagrådet har kritiserat förslaget på dessa områden. Ni säger att detta kommer att leda till en oacceptabel obalans mellan parterna i den del av processen som gäller omfattningen av den kompensation som skall tillkomma målsägande. Det är också rätt att Lagrådet har kritiserat förslaget på dessa områden.

Men justitieministern och vi i utskottsmajoriteten framhåller följande. Det är angeläget att ta till vara alla möjligheter att stärka brottsoffrens ställning. Likaså är det angeläget att den som utsatts för brott verkligen får det stöd och den hjälp som den behöver. Här finns behov av förbättringar. Det är ju enbart i mål där målsägande utsatts för allvarliga brott, sexuella brott eller våldsbrott eller där omständigheterna är sådana att målsägande har behov av särskilt stöd och särskild hjälp som målsägandebiträde förordnas. I dessa fall menar vi i majoriteten att det är rimligt att stödet även får omfatta skadeståndsanspråk i avskilda mål.

Med de föreslagna ändringarna uppstår det visserligen vissa skillnader mellan parterna. Men skillnaderna finns redan. Målsägande får i dag kostnadsfritt målsägandebiträde när ett enskilt anspråk handläggs inom ramen för ett brottmål, medan den tilltalade kan bli återbetalningsskyldig för försvarskostnaderna. Den skillnad som uppstår mellan parterna är också av ekonomisk art och innebär inte att målsägande har starkare ställning än motparten i själva processen.

Skillnader av ekonomisk art finns redan. De finns mellan två parter i tvistemål. Den ena parten kan ha allmän rättshjälp till en mycket låg avgift därför att hans eller hennes ekonomi är svag. Samtidigt får den som har god ekonomi inte rättshjälp, eller så får den betala en mycket hög rättshjälpsavgift. Principen med skillnader finns redan.

Vi från majoritetens sida betonar att målsägande fått ett behov av ett juridiskt biträde eller annat bistånd just på grund av att personen i fråga har blivit utsatt för brott. Vi menar att det motiverar den privilegierade form av bistånd som rätten till målsägandebiträde innebär.

Fru talman! Jag yrkar bifall till utskottets hemställan i betänkandet.

Anf. 17 SIGRID BOLKÉUS (s):

Fru talman! Jag skall ta upp kärnfrågan, nämligen obalansen. Det hela gäller principen om likhet inför lagen.

De åtgärder som hittills vidtagits har som mål att brottsoffret skall ha samma möjlighet som den åtalade att hävda sin rätt. Det har väl aldrig varit tal om att pendeln skall slå över åt det andra hållet.

Det är synnerligen märkligt när Ingbritt Irhammar hävdar att det redan är obalans av ekonomisk art i brottsmål. Det skulle rättfärdiga ett utökande av obalansen. Det är inte bara fråga om att det blir en ytterligare skillnad på de ekonomiska förutsättningarna. Det blir också en skillnad i det rättsliga förfarandet. Det är klart att målsägande har bättre förutsättningar än den åtalade om målsägande har ett juridiskt biträde. Ifrågasätter ni att Lagrådet har rätt i det fallet?

Vidare sade Ingbritt Irhammar att utskottet har arbetat med motioner om

brottsoffren osv. Om jag minns rätt ägde Italienfallet rum för tre fyra år sedan. Det var faktiskt under den socialdemokratiska regeringsperioden som brottsoffer verkligen kom i blickpunkten. Första gången frågan togs upp i en regeringsförklaring var 1987. Då talades det om att ett brottsofferprogram skulle läggas fram. Brottsofferprogrammet kom sedan 1988. Det har legat till grund för de åtgärder som har vidtagits. Men med detta vill jag inte ha sagt att inte ni också är måna om brottsoffren. Jag tycker att vi är eniga om det. I propositionen hänvisas till de åtgärder som har vidtagits.

Vidare nämnde Ingbritt Irhammar att vi har varit överens om besparingarna. Ja, det har vi varit. Vi är väl också överens om att den allmänna rätts-hjälpen inte får drabbas mer. Den är tillräckligt urholkad. De 779 miljoner som anslås i dag kan säkert användas betydligt bättre. Utredningen skall se över hur utrymmet kan användas. Men nu är det de svaga grupperna som har fått stå tillbaka.

Anf. 18 INGBRITT IRHAMMAR (c):

Fru talman! Under den socialdemokratiska regeringstiden skedde vissa förbättringar när gäller åtgärder för att stödja, hjälpa och stärka brottsoffren. Dessa förbättringar skedde i huvudsak därför att oppositionen fick stöd av de socialdemokratiska riksdagsledamöterna i utskottet när det gällde att ge regeringen en mängd förslag till känna. Dessa förslag innebar att regeringen i sin tur tvingades att lägga fram förslag om förbättringar. Jag tänker exempelvis på skärpningen av besöksförbudet och på ökat stöd vad gäller målsägandebiträde. Förslagen i dagens betänkande grundar sig på tillkännagivandet som utskottet och riksdagen gjorde till regeringen under den socialdemokratiska regeringstiden våren 1991. Nuvarande regering har nu i ett samlat grepp lagt fram ett förslag på detta område.

När det gäller stöd till brottsoffer utomlands var Centern först om att ensam ha en reservation om det. Vi ansåg det vara självklart att svenska brottsoffer utomlands borde få samma stöd som svenska gärningsmän som begår brott utomlands får. Det kan man gå tillbaka till gjorda reservationer för att se.

Att vi nu kan åstadkomma förbättringar på det här området är alltså för mig väldigt tillfredsställande. Jag vill också framhålla att jag tycker att det var bra att socialdemokraterna i riksdagen under den socialdemokratiska regeringstiden gick emot sin egen regering och gav den regeringen till känna att det behövdes förbättringar.

För övrigt tänker jag inte mer kommentera förslagen om förbättringar vad gäller målsägandebiträde. Jag tänker inte upprepa de förklaringar som jag redan en gång givit. De finns redogjorda såväl i betänkandet som i mitt anförande.

Anf. 19 SIGRID BOLKÉUS (s):

Fru talman! Ingbritt Irhammar hänvisar till de reservationer som Centern gjorde i oppositionsställning. Jag kan påminna mig just den reservation som hon nämner; den fanns med i 1990/91:JuU4 Utvidgad rätt till målsägandebiträde, m.m. Socialdemokraterna i utskottet gick mycket riktigt emot det förslaget. I regeringskansliet jobbades det mycket intensivt med frågan; man

hade också en utfrågning. Men titta på reservationen, Ingbritt Irhammar! I den föreslår bl.a. ni i Centern att en snabb utredning skall tillsättas och att regeringen skall komma med förslag som ger brottsoffer utomlands samma möjlighet till hjälp som brottsoffer i Sverige. Jämför det förslag som i dag är framlagt med er reservation! Det är ett bra exempel på hur man kan göra en höna av en fjäder.

Centern var mycket bra på att komma med förslag när ni satt i opposition. Kom igen i regeringsställning!

Anf. 20 INGBRITT IRHAMMAR (c):

Fru talman! Jag ber Sigrid Bolkéus att gå tillbaka ytterligare några år i tiden vad gäller betänkanden. Hon skall då upptäcka att det finns betänkanden med enbart Centern som reservant på detta område.

Det viktigaste är egentligen inte att träta om vem som gjorde vad och när det gjordes. Det viktigaste är att få förbättringar till stånd. Nuvarande regering har verkligen på allvar tagit itu med problemen att stärka och stödja brottsoffrens ställning. Men vi kan fortfarande upptäcka skillnader i vårt synsätt. Utskottet föreslår ytterligare förbättringar, förbättringar som socialdemokraterna reserverar sig emot. Det framgår av Socialdemokraternas reservation.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades efter 9 §.)

8 § Beredskapsbudget

Föredrogs
försvarsutskottets betänkande
1993/94:FöU5 Beredskapsbudget (prop. 1993/94:100 delvis).

Talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades efter 9 §.)

9 § Vissa sjukförsäkringsfrågor

Föredrogs
socialförsäkringsutskottets betänkande
1993/94:SfU9 Vissa sjukförsäkringsfrågor (prop. 1993/94:59 delvis).

Talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.

Prot. 1993/94:61
16 februari 1994

*Målsägandebiträde
m.m.*

Beslut

FiU3 Riksdagens revisorers verksamhet under budgetåret 1992/93 (redog. 1993/94:RR1)

Kammaren biföll utskottets hemställan.

FiU6 Sammanställning av anslag på tilläggsbudget hösten 1993

Kammaren biföll utskottets hemställan.

SkU21 Tilläggsanslag till skatteförvaltningen samt sänkt postmoms

Kammaren biföll utskottets hemställan.

SkU26 Kompensation för viss dieseloljeskatt

Kammaren biföll utskottets hemställan.

JuU12 Målsägandebiträde m.m.

Mom. 1 (målsägandebiträdets uppgifter)

1. utskottet

2. res. 1 (s)

Votering:

185 för utskottet

127 för res. 1

37 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 74 m, 27 fp, 28 c, 24 kds, 22 nyd, 9 v, 1 –

För res. 1: 125 s, 1 v, 1 –

Frånvarande: 13 s, 6 m, 6 fp, 3 c, 2 kds, 1 nyd, 4 v, 2 –

Mom. 2–4

Kammaren biföll utskottets hemställan.

FöU5 Beredskapsbudget

Kammaren biföll utskottets hemställan.

SfU9 Vissa sjukförsäkringsfrågor

Kammaren biföll utskottets hemställan.

10 § Anmälan om interpellationer

Anmälades att följande interpellationer framställts

den 15 februari

1993/94:91 av *Sten Andersson* i Malmö (m) till justitieministern om åtgärder mot rasism:

Rasism i dess riktiga bemärkelse förekommer, med ytterst få undantag, inte i Sverige. Att många medborgare är alltmera tveksamma, ifrågasätter och vill ha en annan asyl- och flyktingpolitik har intet med rasism att göra!

Däremot har media försökt och bitvis lyckats skapa en bild av att rasismen är på frammarsch. Orsaken till detta är att små grupper grundligt kunnat duperas av media om deras enorma betydelse och inflytande. Att inflytandet i praktiken är praktiskt taget försumbart tycks inte bekymra en del journalister.

Vad som däremot är förvånansvärt är att den mediala bilden av rasism i Sverige leder till att regeringarna har vidtagit och föreslagit olika åtgärder mot ett problem som i praktiken inte finns!

Det har lagts fram förslag som riksdagen accepterat där all form av rasism skall motarbetas. Ingen skall riskera att bli förföljd, diskriminerad eller "mobbad" på grund av hudfärg eller religionstillhörighet. Detta är bra, men samtidigt finns frågan om konsekvens och allas likhet inför lagen.

Det är inte bra att svenskar, vilka baserat på sin bakgrund, inte känner sig ha samma stöd av lagstiftningen om de utsätts för liknande behandling av invandrare eller icke svenskar.

Vilka åtgärder är statsrådet beredd att vidta för att understryka vikten av att ingen i Sverige skall utsättas för diskriminering?

1993/94:92 av *Sten Andersson* i Malmö (m) till statsrådet Ulf Dinkelspiel om narkotikabekämpning vid EU-medlemskap:

Undertecknad är för ett medlemskap i EU! Dock är jag medveten om att ett sådant inte är problemfritt. Det är viktigt att problemen lyfts fram och diskuteras före folkomröstningen. Ett problem är att gränskontroll mot EU-länder slopas och tullens stickprovskontroller försvinner. Den 11 februari 1994 kunde följande läsas på Text-TV:

"Regeringen fastslår att den svenska narkotikapolitiken kommer att stå fast även vid ett eventuellt svenskt medlemskap i EU. Då slopas ju gränskontrollerna mellan länderna. Många befärar att Sverige då översvämmas av narkotika. Regeringen hävdar att det inte är något problem utan att tull och polis får hitta andra arbetsmetoder. Regeringen sätter sitt hopp till en utbyggd underrättelsetjänst och ökat internationellt samarbete."

Självklart skall narkotikapolitiken stå fast även vid ett EU-medlemskap, men samtidigt finns det skäl att betvivla effektiviteten i bekämpningen av narkotika om gränskontroller slopas. Tullen gör de i särklass största beslagen av narkotika. Att söka efter narkotika då den kommit in i landet kostar mycket i form av personella och ekonomiska resurser. Resultatet är bevisligen hittills mycket magert!

Avseende internationellt samarbete finns det skäl att påpeka att Sverige sedan länge varit anslutet till Interpol. Dessutom är det ett faktum att ett av EU:s medlemsländer är en av våra största knarkexportörer.

Vilka åtgärder avser regeringen vidta för att införseln av narkotika skall kunna bekämpas effektivt när tullens stickprovskontroller försvinner?

11 § Anmälan om fråga

Anmälades att följande fråga framställts

den 15 februari

1993/94:354 av *Sten Andersson* i Malmö (m) till utbildningsministern om Tandläkarhögskolan i Malmö:

Under mitten av 80-talet beslutade riksdagen att grundutbildningen av tandläkare vid Tandläkarhögskolan i Malmö skulle upphöra. Så skedde emellertid ej, och nu pågår en omfattande renovering av skolans lokaler.

Därför är det egendomligt att utbildningen i Malmö åter enligt uppgift riskerar att försvinna. Om vi får ett överskott av tandläkare är det givetvis av vikt att detta åtgärdas. Dock måste det förutsättas att beslut om eventuella neddragningar av utbildningen sker på ett välavvägt och ansvarsfullt sätt.

Vilka åtgärder är statsrådet beredd att vidta för att säkra att kunskap, kompetens och effektivitet i utbildningen prioriteras före lokala särintressen?

12 § Kammaren åtskildes kl. 13.19.

Förhandlingarna leddes av talmannen.

Vid protokollet

ULF CHRISTOFFERSSON

/Barbro Nordström

Onsdagen den 16 februari

1 § Justering av protokoll	1
2 § Hänvisning av ärenden till utskott	1
Meddelande om samlad votering	1
3 § Riksdagens revisorers verksamhet under budgetåret 1992/93 ..	1
Finansutskottets betänkande FiU3	
<i>Beslut fattades efter 9 §</i>	
4 § Sammanställning av anslag på tilläggsbudget hösten 1993	2
Finansutskottets betänkande FiU6	
<i>Beslut fattades efter 9 §</i>	
5 § Tilläggsanslag till skatteförvaltningen samt sänkt postmoms ...	2
Skatteutskottets betänkande SkU21	
Debatt	
Bruno Poromaa (s)	
Lars Bäckström (v)	
Karl-Gösta Svenson (m)	
<i>Beslut fattades efter 9 §</i>	
6 § Kompensation för viss dieseloljeskatt	12
Skatteutskottets betänkande SkU26	
<i>Beslut fattades efter 9 §</i>	
7 § Målsägandebiträde m.m.	13
Justitieutskottets betänkande JuU12	
Debatt	
Sigrid Bolkéus (s)	
Ingbritt Irhammar (c)	
<i>Beslut fattades efter 9 §</i>	
8 § Beredskapsbudget	19
Försvarsutskottets betänkande FöU5	
<i>Beslut fattades efter 9 §</i>	
9 § Vissa sjukförsäkringsfrågor	19
Socialförsäkringsutskottets betänkande SfU9	
Beslut	20
Finansutskottets betänkande FiU3	
Finansutskottets betänkande FiU6	
Skatteutskottets betänkande SkU21	
Skatteutskottets betänkande SkU26	
Justitieutskottets betänkande JuU12	
Försvarsutskottets betänkande FöU5	
Socialförsäkringsutskottets betänkande SfU9	

10 § Anmälan om interpellationer	
1993/94:91 av Sten Andersson i Malmö (m) om åtgärder mot rasism	20
1993/94:92 av Sten Andersson i Malmö (m) om narkotikabekämpning vid EU-medlemskap	21
11 § Anmälan om fråga	
1993/94:354 av Sten Andersson i Malmö (m) om Tandläkarhögskolan i Malmö	22